

75.046.3(477.83/.86)19/20"
 ID ORCID 0000-0001-7719-1704
<http://doi.org/10.5281/zenodo.1477429>

ВІЗАНТИЗМ ЯК ПАРАДИГМА САКРАЛЬНОЇ ТВОРЧОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ЦЕРКОВНОГО МАЛЯРСТВА ГАЛИЧИНИ ХХ — ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ)

Лесів Т. В. Візантизм як парадигма сакральної творчості (на прикладі церковного малярства Галичини ХХ — початку ХХІ століття). У статті висвітлюються ідеї візантизму та їх зв'язок із розвитком сакрального малярства в Галичині ХХ — початку ХХІ ст. Ці ідеї мають релігійне походження і спершу слугували в розбудові обрядової ідентичності українців греко-католиків, зокрема культу ікон. З часом актуальність візантизму простежується й у світському дискурсі, а його впливи проникають у різні види та жанри мистецтва. У статті показано, що протягом останнього століття розвиток сакрального малярства в регіоні підпорядкований не тільки наслідуванню східнохристиянських іконописних традицій (на що звертають увагу теологи), а й загальномистецьким процесам. Іконопис не тільки вплинув на модерне мистецтво (про що дебатовують мистецтвознавці), але й отримав та продовжує отримувати імпульси розвитку в естетиці модернізму.

Ключові слова: візантизм, іконопис, церковне малярство, естетика модернізму.

Лесив Т. В. Візантизм как парадигма сакрального творчества (на примере церковной живописи Галичины ХХ — начала ХХІ века). В статье освещаются идеи византизма и их связь с развитием сакральной живописи в Галичине ХХ — начала ХХІ в. Эти идеи имеют религиозное происхождение и сначала служили в развитии культурной идентичности украинских греко-католиков, в частности культура икон. В статье показано, что в течение последнего столетия развитие сакральной живописи в регионе подчинено не только подражанию восточнохристианских иконописных традиций (на что обращают внимание теологи), но и общехудожественным процессам. Иконопись не только повлияла на современное искусство (о чем дебатуют искусствоведы), но получила и продолжает получать импульсы развития в эстетике модернизма.

Ключевые слова: византизм, иконопись, церковная живопись, эстетика модернизма.

Lesiv T. Byzantism as a paradigm of sacred art: Examples from 20th – early 21st-century Galician church painting.

Background. Many iconographers and art historians in Ukraine are convinced that Eastern Christian (Byzantine) iconography is a national artistic tradition since Christianity had been introduced on this territory from Byzantium. It has been widely noted that church art in Ukraine followed the Byzantine tradition until the 18th century, after which it evolved under the influence of European classicism and academism. The idea of Byzantinism as a return to the tradition's origins arose at the beginning of 20th century. Since then many theologians, scholars and artists have tended to emphasize the uniqueness of Byzantine iconography and contrast its artistic qualities with Western European sacred art.

Objectives. The purpose of this study is to consider the concept of Byzantinism, which characterizes the dynamics of the development of iconography in Galicia. It is important to examine how intellectual thought has affected the development of artistic forms.

Results. The term Byzantinism is associated with the cultural, religious and political heritage of the Byzantine civilization. Since the second half of the nineteenth century, this term is mainly used in a political and ideological sense. It has become a counterbalance to nationalist movements in the Eastern Europe. At the beginning of the 20th century, this idea was espoused by the clergy of the Greek-Catholic Church in Galicia, specifically among the followers of Metropolitan A. Sheptytsky and Patriarch J. Slipyj. In the Ukrainian context, Byzantinism was accepted as a religious and cultural paradigm and was not concerned with the realm of politics. Since Byzantinism in Galicia has aesthetic roots, it has mostly affected the development of sacred art forms: architecture, icon painting, church singing, etc.

The distinctive feature of Byzantinism in Galicia over the last century is that it is an innovative idea which has been developed in a progressive environment and supported by numerous intellectuals. As a result, the Byzantine iconographic tradition has been highly theorized and considered "superior" to other icon-painting traditions in the region. Not only have neo-byzantine icons been highly influential in ritual contexts and religious discourse, but their relevance also affected the theory of art.

From the beginning of 20th century, the similarity between modern art practices and Byzantine art have frequently been discussed among art critics. Moreover, a considerable number of modern iconographers in Galicia such as M. Sosenko, M. Bojchuk, P. Kholodnyj, M. Osinchuk, V. Diadeniuk, Yu. Magalevsky and others trained in secular art institutions. They perceived Eastern Christian iconography as an art tradition and neo-byzantine icons were considered not only as religious objects, but also as works of art that appeal to cultural and national senses. It was generally emphasized that iconography should both follow the Byzantine tradition and, at the same time, develop new forms. In other words, an icon should be an innovative in form, but its content should meet church criteria. In this regard, the copying of old icons is understood as something invaluable and is usually criticized.

During the Soviet era, the tradition of icon painting was interrupted in Galicia, but it was actively developed among Ukrainian diaspora communities. Since the collapse of the Soviet Union and the subsequent restoration of religious freedoms, a rapid development of church construction and icon painting can again be observed in Galicia. Many church painters, such as L. Medvid, R. Vasilik, K. Markovich, I. Krypiakevich, L. Yatskiv, S. Vladika and other have returned to the principles of icon painting of the first half of the 20th century. Following the artistic and aesthetic ideals of Byzantium, these artists subjectivize and individualize their artistic style. In this sense all of these fundamentally different artists are oriented toward innovation through the stylization of canonical medieval iconography. For these artists “artistic truth” is based on a number of criteria including pictorial manner, individual creative method, style, etc.

Taking this into account, there is at least one fundamental difference between Byzantine medieval iconography and contemporary icon painting in Galicia. During the 20th century, iconography developed within the context of the Modern aesthetic, with innovation and originality as important criteria. In contrast, novelty was not a decisive criterion in medieval icons. For the Middle Ages reproducing previous works was not a point of concern for religious artists since originality was not encouraged.

Conclusions. The idea of Byzantinism has had a significant impact on the formation of the religious and cultural identity of Ukrainians, and is fully revealed in sacred art. The religious origins of Byzantinism, as well as their secular interpretation by art theoreticians, have placed it in the dominant position in the development of sacred art in this region. Since individual examples from the tradition of icon painting were also perceived as works of art, the tradition’s further development was linked not only with dogmatic ideas but also with modern theories of art. As a result, the modern tradition of icon painting depends greatly on cultural background, religious ideas, and artistic strategies.

Keywords: Byzantinism, icon painting, church painting, aesthetics of modernism.

Постановка проблеми.

VIII

Актуальність дослідження.

Метою статті

Аналіз досліджень і публікацій

Виклад основного матеріалу дослідження
До питання візантизму в українській культурі

([15], [8]) [16], [10], [3] [17], [12], [5], [2], [18]

[21, . 17].

« »

[9, .9].

[6, .32–34].

[20, .3–4].

(.

(Stanisław St pie)

» [7, .51].

» [16, .99].

» [13, .108].

» [11].

*Візантизм і сакральне малярство Галичини
першої половини XX століття*

[13, .121].

[10, .403–414].

« ».

[4, . 631].

»

«

(30- .).

[14].

[8, . 66].

(.2),

(.3),

(.4),

( ): «

...» [18, . 59].

(1946 .)

[16, . 87].

( ) .

« . , , , » [5, . 48].

Візантизм та сакральне малярство кінця XX — початку XXI століття

1908 .

20-30-

« - » « - »

[22, . 73].

(-XVII), « - »

[24, . 24-26]. [12, . 12].

( )

; .

; .

; .

[23, . 15].

(. 5), (. 5, 6), (. 7), (. 8), (. 9)

« »

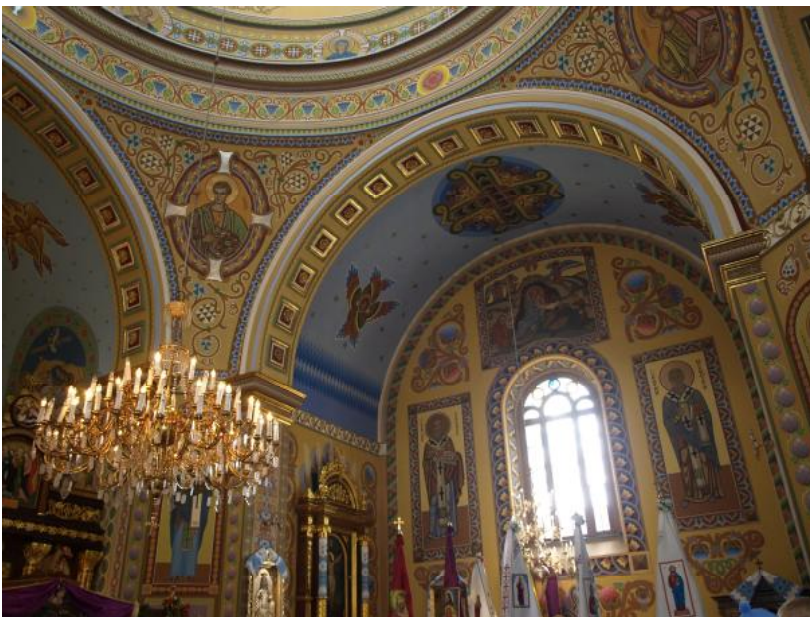
«

Іл. 1. М. Сосенко. Намісні ікони Христа і Богородиці з Дитям іконостаса церкви Воскресіння Господнього в с. Поляни (Золочівський р-н Львівської обл.). 1911–1913 рр. Фото автора

Іл. 2. П. Холодний. Іконостас каплиці Духовної семінарії в м. Львові. 1926–1927 рр. Фото 1930-х рр. З архіву монахів Студитського Уставу (м. Львів)

Іл. 3. М. Осінчук, П. Ковжун. Фрагмент розпису церкви Святих апостолів Петра і Павла в м. Сокалі (Львівська обл.). 1929 р. Фото автора

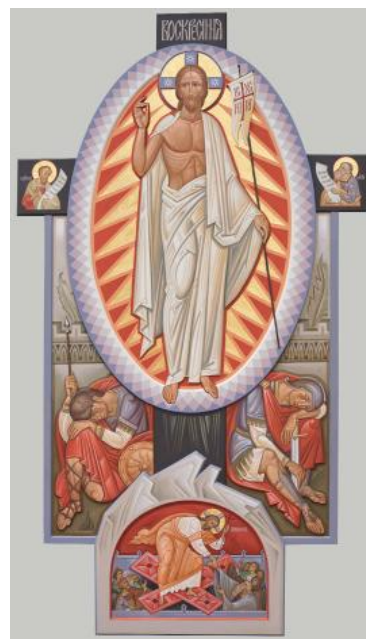

Іл. 4. В. Дядинок. Іконостас церкви Успіння Пресвятої Богородиці в м. Стрию (Львівська обл.). 1937 р. Фото автора

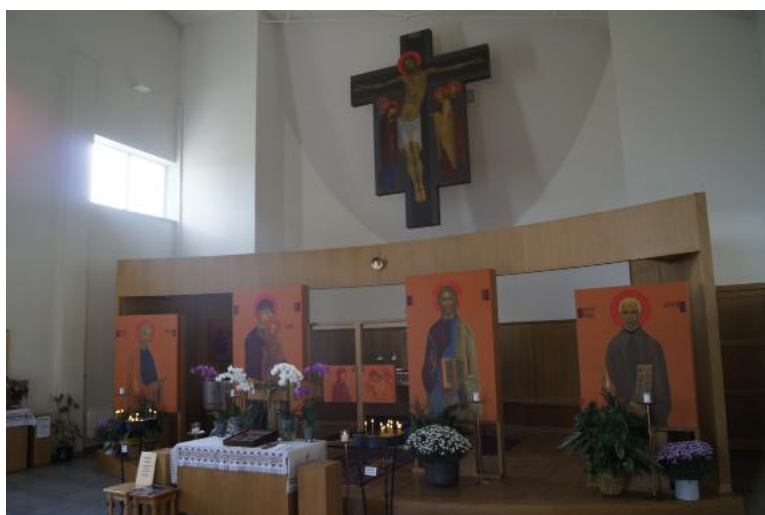
[19].

Іл. 5. Р. Василик, К. Маркович (за участю творчого об'єднання «Фавор»).
Інтер'єр церкви Святих рівноапостольних князів Володимира і Ольги в
м. Львові. 2002–2010 рр. Фото В. Петришина

Іл. 6. К. Маркович. Воскресіння
Христове. Ікона церкви Святих
рівноапостольних князів
Володимира і Ольги в м. Львові.
Фото В. Петришина

Іл. 7. Л. Медвідь.
Іконостас церкви
Святого Луїджі
Оріоне в м. Львові.
2009 р. Фото
Д. Пшеничного

Іл. 8. С. Владика (за участю Асоціації сакрального мистецтва).
Поліхромія храму Різдва Пресвятої Богородиці в м. Львові
(р-н Сихів). 2008–2012 рр. Фото автора

Іл. 9. Л. Яцків. Проект купола церкви
Святої Софії Українського Католицького
Університету в м. Львові. 2016 р.
(Виконується). Фото М. Півтораноса

Висновки.**Перспективи подальших досліджень****Література:**

1. [ ]/ ; . — 1996. — 7. — . 50–61.
2. [ ]/ , 2010. — 400 . — ISBN 978-966-2260-18-2.
3. [ ]/ ; . — 2007. — 571 .
4. [ ]/ // : . — 2001. — 3. — . 403–414.
5. [ ]/ // : [ ]. — 14.01.2011. — : https://www.religion.in.ua/zmi/ukrainian_zmi/7752-status-narodiv-vimiryuyetsya-yixnoyu-voleyu-do-buttya.html. (: 24.09.2018). —
6. [ ]/ // . — 1989. — 29. — . 11–25.
7. [ ]/ // . — 1969. — 2. — . 103–124.
8. [ ]/ , 1998. — 863 . — ISBN 966-02-0362-4.
9. [ ]/ // . — 2004. — 1. — . 37–51.
10. [ ]/ // : . — 2003. — 4. — . 86–100.
11. [ ]/ [“Iconart”]: [ ]. — : <http://iconart.com.ua/ua/artists/artist-4/lyuba-yackiv> (: 24.09.2019). —
12. Angelov D. Byzantinism : The Imaginary and Real Heritage of Byzantium in Southeastern Europe [ ]/ D. Angelov // IFPA Kokkalis Series On Southeast European Policy : New approaches to Balkan studies. — Dulles, VA, USA : Brassey’s, 2003. — Vol. 2. — P. 3–23.
13. Bodin H. Whose Byzantinism — Ours or Theirs? On the Issue of Byzantinism from a Cultural Semiotic Perspective [ ]/ H. Bodin // The Reception of Byzantium in European Culture Since 1500 / Edited by P. Marciniak, D. Smythe. — London : Routledge, 2016. — P. 11–42.
14. Fry R. A Roger Fry reader [ ]/ Roger Fry, Christopher Reed (Editor). — Chicago : University of Chicago Press, 1996. — 447 p.
15. Nagel A. Medieval Modern: Art out of Time [ ]/ Alexander Nagel. — New York : Thames & Hudson, 2012. — 312 p.
16. Nelson R. Modernism’s Byzantium Byzantium’s Modernism [ ]/ Robert S Nelson // Byzantium/Modernism : The Byzantine as Method in Modernity / Edited by Roland Betancourt, Maria Taroutina. — Leiden : Koninklijke Brill NV, 2015. — P. 15–36.
17. [ ]/ ; . — 1999. — 216 .
18. [ ]/ // , 2015. — 4. — С. 26–31.
19. [ ]/ // « », 1993. — С. 625–660. — [. ; : , 1937. XIII].
20. [ ]/ // : . — 2012. — 474–478. — ISBN 978-966-02-6509-7.
21. [ ]/ // : . — 2006. — 168 . — ISBN 966-8265-84-7.
22. [ ]/ [ ]/ . — 1993 .). — : , 1994. — . 46–54. — ISBN 5-7707-6682-4.
23. [ ]/ [ ]/ . — 2006. — 168 . — ISBN 966-8265-84-7.
24. [ ]/ [ ]/ . — 1993 .). — : , 1994. — . 46–54. — ISBN 5-7707-6682-4.

References:

- Burckhardt, T. (1999). *Sakralne iskusstvo Vostoka i Zapada. Principy i metody* [Sacred art in East and West. Its principles and methods]. N. Lokman (trans). Moscow : Aleteya. (In Russian). Translation from Burckhardt, Titus. *Sacred Art in East and West. Its Principles and Methods*. — London : Perennial Books, 1967.
- Vasylyk, R. (2012). Ikona [An icon]. In *Idei, smysly, interpretatsii obrazotvorchoho mystetstva : Ukrainska teoretychna dumka 20-ho stolittia — Ideas, meanings, interpretations of fine arts : Ukrainian theoretical thought of the 20th century*. (Vol. 2), (pp. 474–478). Lviv. (In Ukrainian).
- Hentosh, L. (2015). Pohliady mytropolity A. Sheptytskoho na mistse i zavdannia ukrainskoi kultury u konteksti universalnosti kultury [The views of Metropolitan A. Sheptytsky on the place and task of Ukrainian culture in the context of cultural universality]. *Eminak*, 4, 26–31. (In Ukrainian).
- Holubets, M. (1993). Nove Mystetstvo [New Art]. In I. Krypiakievych, ed. *Istoriia ukrainskoi kultury — History of Ukrainian culture*. (Vol. 13), (pp. 625–660). Kyiv : Oberehy. (In Ukrainian). (Facsimile from ed. of Tyktor, I. (1937). (Vol. 12). Lviv).
- Hordynskiy, S. (1994). Sakralne mystetstvo ukrainskoi diaspory [Sacral art of the Ukrainian diaspora]. In proceedings of Ukrainian sacral art : traditions, modernity, perspectives : *Mizhnarodna naukova konferentsiya (Lviv, 4–5 travnia 1993 r.) — International Scientific Conference*, (pp. 46–54). Lviv. (In Ukrainian).
- Yehreshii, O. (2006). *Yepyskop Hryhorii Khomyshyn : portret relihiino-tserkovnoho i hromadsko-politychnoho diiacha* [Bishop Gregory Khomyshyn : portrait the religious and ecclesiastical, the social and political activist]. Ivano-Frankivsk : Nova Zoria. (In Ukrainian).
- Zalozetskyi-Sas, V. (1996). Mizh Oksydentom i Vizantiieiu v istorii ukrainskoho mystetstva [Between the Occident and Byzantium in the history of Ukrainian art]. *Yi : An independent cultural magazine*, 7, 50–61. (In Ukrainian).
- Kravchenko, Ya. O. (2010). *Shkola Mykhaila Boichuka. Trydtsiat sim imen* [School of Mykhaylo Boychuk. Thirty seven names]. Kyiv : Maisternia knyhy : Oranta. (In Ukrainian).
- Leontev, K. (2007). *Vizantizm i slavyanstvo* [Byzantism and Slavdom]. Moscow : AST : Khranitel. (In Russian).
- Papiezhynska-Turek, M. (2001). Vizantyzm chy latynstvo? Dyskusiiia v ukrainskii presi Halychyny mizhvoiennoho periodu pro kulturni tsinnosti. [Byzantism or Latinism? The discussion on cultural values in the Ukrainian press of Galicia between the war period]. *Kovchek*, 3, 403–414. (In Ukrainian).
- Pakhlovska, O. (2011, January 1). Status narodiv vymiriuietsia yikhnoiu voleiu do buttia. [The status of nations is measured by their will to exist]. *Religiia v Ukarine*. Retrieved from https://www.religion.in.ua/zmi/ukrainian_zmi/7752-status-narodiv-vimiryuyetsya-yixnoyu-voleyu-do-buttia.html (In Ukrainian).
- Popovych, V. (1989). Neo-vizantynisty i psevdovizantynisty v ukrainskomu ikonopysnomu maliarstvi [Neobyzantinists and pseudobyzantinists in the Ukrainian icon painting]. *Ukrainian Art Digest*, 29, 11–25. (In Ukrainian).
- Slipyi, Y. (1969). Vizantynizm yak forma kultury [Byzantism as a form of culture]. In *Tvory Kyr Josypa Verhovnoho Arhyiepyskopa i Kardynala — The works of Cyr Joseph the Archbishop and Cardinal*. (Vol. 2), (pp. 103–124). Rym : UKU, (In Ukrainian).
- Slobodian, V. (1998). *Tserkvy Ukrainy. Peremyska yeparkhiia* [Ukrainian Churches. Diocese of Przemysl]. Lviv : Apriori. (In Ukrainian).
- Sokoliuk, L. (2004). Neovizantyzm ta yoho evoliutsiia u tvorchii praktysi shkoly M. Boichuka [Neobyzantism and its evolution in M. Boichuk's art practice]. *Visnyk KhDADM*, 1, 37–51. (In Ukrainian).
- Stempien, S. (2003). Mizh oksyidentalizatsiieiu ta vizantynizatsiieiu : problema obriadovoi identychnosti hreko-katolytskoi tserkvy v Rechi Pospolytii mizhvoiennoho periodu [Between Occidentalization and Byzantinisation : The Problem of the Ritual Identity of the Greek Catholic Church in Polish-Lithuanian Commonwealth During Interwar Period] *Kovchek*, 4, 86–100. (In Ukrainian).
- Stepovyk, D. (2012). *Nova ukrainska ikona XX — pochatku XXI stolit : Tradytiina ikonohrafiia ta nova stylistyka* [New Ukrainian Icon of the 20th Century of the 21st Century : Traditional Iconography and New Stylistics]. Lviv ; Zhovkva : Misioner. (In Ukrainian).
- Iarema, V. (1994). *Dyvnyi svit ikon* [The wonderful world of icons]. Lviv : Logos. (In Ukrainian).
- Yatskiv, L. (N. d.). *Liuba Yatskiv : Biohrafia* [Biography]. *Iconart*. Retrieved from <http://iconart.com.ua/ua/artists/artist-4/lyuba-yackiv> (In Ukrainian and English).
- Angelov, D. (2003). Byzantinism : The Imaginary and Real Heritage of Byzantium in Southeastern Europe. In *IFPA Kokkalis Series On Southeast European Policy : New approaches to Balkan studies*. (Vol. 2), (pp. 3–23). Dulles, VA, USA : Brassey's. (In English).
- Bodin, H. (2016). Whose Byzantinism — Ours or theirs? On the issue of Byzantinism from a cultural semiotic perspective. In P. Marciniak & D. Smythe (eds). *The Reception of Byzantium in European Culture since 1500*, (pp. 11–42). London : Routledge. (In English).
- Fry, R. & Reed, C. (eds). (1996). *A Roger Fry reader*. Chicago : University of Chicago Press. (In English).
- Nagel, A. (2012). *Medieval Modern : Art out of Time*. New York : Thames & Hudson. (In English).
- Nelson, R. (2015). Modernism's Byzantium Byzantium's Modernism. In R. Betancourt & M. Taroutina (eds). *Byzantium /Modernism : The Byzantine as Method in Modernity*. (pp. 15–36). Leiden : Koninklijke Brill NV. (In English).